Gemeente Amsterdam

Actieplan Gezonde Bodem 2026

Samenvatting

Dit actieplan beschrijft:

- Status programma Gezonde Bodem.
- Projecten, acties en initiatieven die zijn gestart, afgerond en voor 2026 staan gepland ten behoeve van:
  - Doorontwikkeling van kennis
  - Advisering
  - Communicatie
  - Bodembewustwording
  - Werkprocessen en beleid.

In november 2023 is de Koersnota Gezonde Bodem door het college vastgesteld. Hierin is een jaarlijkse rapportage aangekondigd middels een actieplan.

Er wordt samengewerkt met verschillende directies binnen het ruimtelijk domein (G&O, R&D, V&OR, IB, GV, Stadsdelen) en met de Omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied om bodemgezondheid gemeentebreed een plek te geven.

De eerste pilotprojecten en andere kansrijke initiatieven zijn gestart. Uiteindelijk zal het thema bodemgezondheid onderdeel worden van onze werkprocessen en indien noodzakelijk geïntegreerd in het bodembeleid.

Het Actieplan Gezonde Bodem wordt jaarlijks geactualiseerd; er wordt gerapporteerd aan directies en bestuur over de voortgang van het programma. Op deze manier hebben ze de mogelijkheid om tijdens het proces bij te sturen en de doelstellingen waar nodig aan te scherpen. Alle betrokken directies en de onderlinge verdeling van verantwoordelijkheden zijn meegenomen in het plan.

Inhoudsopgave

- **1. Start:** een ambitie voor een gezonde bodem in Amsterdam
- **2. Van ambitie naar programma:** resultaten sinds de Koersnota Gezonde Bodem 2023
- **3. Van programma naar praktijk:** Behaalde/gestarte acties in 2025 en geplande acties voor 2026
- **4. Financiën 2026 en planning na 2026**

1. Start

Een ambitie voor een gezonde bodem in Amsterdam

1. Start: een ambitie voor een gezonde bodem in Amsterdam

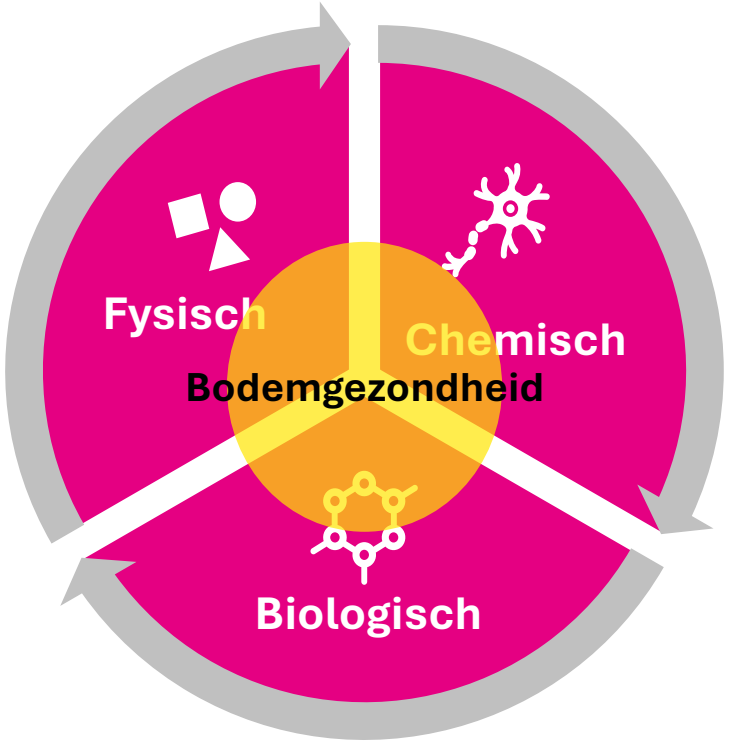
Een gezonde bodem als basis voor een leefbare stad

De bodem in Amsterdam staat onder druk. door intensief gebruik en afdekking. Tegelijkertijd zijn er grote maatschappelijke opgaven zoals klimaatadaptatie, vergroening, behoud van biodiversiteit, circulariteit en woningbouw. Voor het realiseren van deze opgaven is een gezonde bodem een onmisbaar fundament.

De bodem biedt kansen om deze uitdagingen aan te pakken. De bodem is niet alleen iets om te beschermen, maar ook een kans om oplossingen te vinden. Een gezonde bodem helpt wateroverlast te voorkomen, zorgt dat bomen beter groeien en draagt bij aan koelte tijdens warme zomers. Daarom is het belangrijk breder te kijken dan alleen naar de chemische bodemkwaliteit. In dit programma nemen we ook de fysische en biologische kwaliteiten mee. Deze aanpak vormt de basis voor het programma Gezonde Bodem.

Op verschillende niveaus wordt het belang van een gezonde bodem onderkend:

- **Europees**: via de Europese bodemmonitoringsrichtlijn.
- **Nationaal**: binnen het NOVI-programma voor bodem, ondergrond en grondwater, en het programma *Water en Bodem Sturend*.
- **Gemeentelijk**: in de Omgevingsvisie Amsterdam 2050.

1. Start: doelstellingen

Droombeeld
Bereiken

Een toekomstbestendige en leefbare stad door de ecosysteemdiensten van de bodem te beschermen, herstellen en te creëren ten behoeve van mens, dier en natuur.

Strategische ER-doelen
Bereiken

- Completer beoordelingskader voor bodemkwaliteit/-gezondheid hanteren
- Meer inzicht krijgen en geven over de waarde van een gezonde bodem en daarmee bewustwording creëren
- Betere integratie van bodemgezondheid in stedelijke ontwikkeling en beheer

Betere samenwerking, afstemming en netwerken tussen partijen binnen en buiten (landelijk en europees) de gemeente Amsterdam

Strategische subdoelen
Bereiken

- (Door)ontwikkelen integraal beoordelingsinstrument voor de Amsterdamse bodem
- Kennis ontwikkelen over het functioneren van Amsterdamse stedelijke bodem
- Collega's, burgers en bedrijven informeren over bodemgezondheid en handelingsperspectief bieden
- Adviseren in gemeentelijke projecten

Ontwikkelde kennis en ervaring vertalen naar werkprocessen en beleid

Sporen
Bereiken

- Bodemgezondheids-index en adviesproducten
- Gegevensbeheer
- Kennisontwikkeling en (onderzoeks)pilots
- Partnerschap en netwerken
- Bodem-bewustwording
- Adviseren in stedelijke projecten
- Verankering in werkprocessen en beleid

2. Van ambitie naar programma

Resultaten sinds de Koersnota

2. Van ambitie naar programma:

Resultaten sinds de Koersnota Gezonde Bodem 2023

Gedurende anderhalf jaar is vooral gewerkt aan kennisontwikkeling en het opbouwen van netwerken. Belangrijke mijlpalen waren de oplevering van de bodemgezondheidsindex Amsterdam (BGI-A) en deelname aan verschillende Europese en nationale projecten en bijeenkomsten. Om al deze initiatieven en activiteiten in goede banen te leiden, is een programmaplan opgesteld met daarin verschillende programmasporen, doelen en acties.

Sporen

- Spoor I: Ontwikkeling bodemgezondheidsindex
- Spoor II: Kennisontwikkeling en pilots
- Spoor III: Partnerschap en netwerken
- Spoor IV: Gegevensbeheer
- Spoor V: Bodembewustwording
- Spoor VI: Adviseren in stedelijke projecten
- Spoor VII: Verankering in werkprocessen en beleid

In 2026 ligt de focus voornamelijk op spoor I, II, III en IV.

3. Van programma naar praktijk

Bodemgezondheidsindex Amsterdam

3. Van programma naar praktijk

Spoor I: Ontwikkeling Bodemgezondheidsindex (BGI)

Gezonde Bodem

Doel

- (Door)ontwikkeling van de bodem beoordelingsinstrumenten en de daaruit voortvloeiende adviesproducten

Activiteiten

- Oplevering van de bodemgezondheidsindex voor professionals (BGI-A). De BGI-A kan op verschillende manieren worden ingezet, gericht op het beschermen, herstellen en creëren van gezonde bodems in gebiedsontwikkeling en openbare ruimte: Q1 2025 (WENR in opdracht van G&O)
- Oplevering van de bodemgezondheidsindex voor bewoners (BGI-basis). De BGI-basis kan gebruikt worden door bewoners en perceel/tuineigenaren om op een versimpelde manier inzicht te krijgen in het functioneren van bodem. Het instrument is ook geschikt voor educatiedoeleinden: Q1 2025 (WENR in opdracht van G&O)
- Start ontwikkeling Quickscan bodemgezondheid. In de loop der jaren hebben verschillende afdelingen bodemonderzoeken uitgevoerd, echter zijn deze onderzoeken nooit gebundeld. Wij willen al deze gegevens verzamelen en integreren in één overzichtelijke GIS-kaart. Het doel is om snel en eenvoudig een algemeen beeld te krijgen van de bodemstatus op diverse locaties in de stad: Q1 2026 (Directies: G&O, IB)
- Aanvulling BGI-A gericht op bodemgezondheidsonderzoek bij hergebruik grond: Q2 2026 (Directie G&O, WENR)

3. Van programma naar praktijk

Kennisontwikkeling en pilots

3. Van programma naar praktijk

Spoor II: Kennisontwikkeling en pilots

Doelen

- Er worden pilots opgezet om de BGI toe te passen, de bodemstatus te onderzoeken en gerichte adviezen te ontwikkelen voor het verbeteren van de bodemkwaliteit.
- In 2025/2026 wordt in tenminste 6 pilots kennis vergaard over het functioneren van de (Amsterdamse) bodem en indien mogelijk op basis daarvan adviezen gegeven.
- Het volgen van cursussen en het bijhouden van kennisontwikkeling op het gebied van bodemgezondheid om meer inzicht en praktische ervaring op te doen over de werking van het bodemsysteem en daarmee het interpreteren van de resultaten voor het geven van een bodemgezondheidsadvies.

Activiteiten

- Indienen en deelname aan verschillende Europese en nationale subsidieprojecten. Project start in 2025:
  - EU-project Ground for Wellbeing in Tuindorp Oostzaan, met als doel de BGI Amsterdam in de praktijk toe te passen.
  - TKI Deltatechnologie Urbisoil. Een gesubsidieerde nationale samenwerking tussen overheden, bedrijven en kennisinstellingen die gericht is op het verbreden en opschalen van de BGI, gegevensverzameling in gebiedsontwikkeling en validatie van de waarderingssystematiek.
- Start onderzoek kwaliteit leeflagen bodemsaneringen (toekenning SPUK gelden). Hoe het is gesteld met leeflagen die >35 jaar geleden zijn aangelegd in stadsvernieuwingsgebieden? Hierbij wordt gekeken naar de milieuhygiënische kwaliteit, maar ook naar de bodemvorming (bodemgezondheid) van deze leeflaag: Q3 2025 (Directies G&O, OD NZKG)
- Start pilot bodemgestuurd groen. Slecht functionerende plantvakken verbeteren door beter naar de bodem te kijken en vegetatie hierop aan te passen: Q1 2026 (Directies: V&OR, R&D, G&O)
- Gezonde grond voor volkstuinparken: Q2 2026 (Directie G&O)

3. Van programma naar praktijk

Partnerschap en netwerken

3. Van programma naar praktijk

Spoor III: Partnerschap en netwerken

Doelen

- Bodemgezondheid is een nieuw en complex onderwerp dat veel verschillende beleidsterreinen binnen én buiten de gemeente raakt. Goede samenwerking tussen alle niveaus is nodig om van elkaar te leren, gezamenlijke doelen na te streven en een duidelijke koers te behouden.

Activiteiten

- Er wordt samengewerkt met verschillende directies binnen het ruimtelijk domein (G&O, R&D, V&OR, IB, GV) en met de Omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied om eerder genoemde maatschappelijke opgaves te behalen: 2025/2026
- Deelname aan het landelijk programma Bodem, Ondergrond en Grondwater van het Ministerie van Infrastructuur & Waterstaat, met als gemeenschappelijk doel gezonde bodems in Nederland te beschermen, herstellen en creëren. Hierin nemen ze de Bodemgezondheidsindex Amsterdam als voorbeeld: 2025/2026
- Presentaties/workshops geven over de BGI bij I&W en grote gemeenten zoals Rotterdam, Den Haag en Leiden:2025/2026
- Samen met regieteam ondergrond optrekken om bodemgezondheid goed in het analyse en planvormingsproces te implementeren:2025/2026

3. Van programma naar praktijk

Gegevensbeheer

3. Van programma naar praktijk

Spoor IV: Gegevensbeheer

Doelen

- Het inrichten van een digitaal platform voor het gegevensbeheer van bodemgezondheidsdata.
- Het duurzaam opslaan van gegenereerde bodemgezondheidsdata zodat dit geraadpleegd kan worden door geïnteresseerden en belanghebbenden.
- Het ontsluiten van bestaande geodata die gebruikt kunnen worden als vooronderzoek (quickscan gezonde bodem).

Activiteiten

- Databeheer nieuwe data door Omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied. 2025(Q4)/2026
- Verkenning bodeminformatiesysteem (Nazca) aanvullen met nieuwe bodemgezondheidsindicatoren. Q4 2026

3. Van programma naar praktijk

Bodembewustwording

3. Van programma naar praktijk

Spoor V: Bodembewustwording

Doelen

- Hoe bewust zijn de verschillende stakeholders zich van bodemgezondheid, en wat zijn hun behoeften op dit gebied? Als dit duidelijk is, kan worden vastgesteld of het nodig is om de bewustwording over bodemgezondheid te vergroten.

Activiteiten

- Aansluiten bij bestaand initiatief van Weerproof: Tegels eruit, groen erin! Aanhaken zodat er in een later stadium mogelijk ook bewustwording over de waarde van bodemgezondheid hierin meegenomen kan worden. De inzet van de basisindex en simpele adviezen m.b.t. toevoegen compost en plantkeuze zijn hierin een optie. Belangrijk is ook de randvoorwaarde van milieuhygiënische kwaliteit en dus ook de samenwerking met team lood. Q2 2026
- Een sessie organiseren om gezamenlijk de stakeholders en de kansen en behoeften op het gebied van gezonde bodem in kaart te brengen. Q3 2026

3. Van programma naar praktijk

Adviseren in stedelijke projecten

3. Van programma naar praktijk

Spoor VI: Adviseren in stedelijke projecten

Doelen

De opgedane kennis die is opgedaan tijdens de ervaringen uit pilots, en de toenemende bewustwording van de waarde en functies van de bodem moeten leiden tot het geven van adviezen in de stedelijke (ontwikkelings)projecten in verschillende stadia van het planvormingsproces (Plaberum/PBI):

- Ontwerpers gebruiken adviezen over bodemgezondheid om hun ontwerp erop aan te passen.
- Beheerders openbare ruimte gebruiken de lessen over bodemgezondheid om de beheerplannen te optimaliseren.
- Projectleiders betrekken vroegtijdig een bodemadviseur om bodemgezondheid mee te nemen de uitvoering.
- Projecten evalueren of de adviezen over bodemgezondheid hebben bijgedragen

Activiteiten

- In kaart brengen waar we kansen zien voor gezonde bodem in het Plaberum en PBI.

3. Van programma naar praktijk

Verankering in werkprocessen en beleid

3. Van programma naar praktijk

Spoor VII: Verankering in werkprocessen en beleid

Doelen

- De bodem vraagt om samenhangend en evenwichtig beleid, niet alles kan immers op hetzelfde moment of op dezelfde plaats. Op basis van kennisontwikkeling, pilots en ervaringen wordt beoordeeld op welke manier de opgedane inzichten kunnen landen in werkprocessen en (bodem-, groen-, ruimtelijk-) beleid. Hierbij moet zorgvuldig te werk worden gegaan, om te voorkomen dat onuitvoerbaar beleid wordt ontwikkeld dat niet aansluit op de praktijk. Daarom zal de volgorde van pilotfase naar resultaten naar beleidsimplementatie worden doorlopen
- Implementeren van gezonde bodem in werkprocessen en/of beleid.

Activiteiten

- Er wordt een verkenning uitgevoerd naar welke beleidsinstrumenten kunnen worden ingezet om gezondere bodems te waarborgen in Amsterdam. De volgende opties worden daarin meegenomen:
- Aanvullende criteria (t.o.v. huidige standaarden) incorporeren in bodembeleid (Bodembeleidskader, ARVO) zodat:
- Bij bodemonderzoek/-beheer gestuurd kan worden op behoud of verbetering van de plaatselijke bodemgezondheid.
- Grondverzet kan worden gereguleerd o.b.v. classificatie van hergebruikgrond in toepassingsfuncties afgestemd op de functie-specifieke gezondheidseisen op een toepassingslocatie.
- Afspraken met ontwikkelaars. Heldere criteria voor bodem bij aanbestedingen bij bouw en renovatie. (G&O, R&D)
- Natuurinclusief (incl. bodem) bouwen en ontwerpen stimuleren. (G&O, R&D)
- Ruimtelijke ordening: onder voorwaarden bodemindex toepassen in gebiedsontwerp om bodem sturend te maken. Link met R&D/IOOR.
- Groenbeheer: bodemindicatoren en -beheermaatregelen incorporeren in bijv. Puccini groen. Link met V&OR/IB

Financiën en planning

4. Financiën 2026

- De kosten voor de geplande activiteiten in 2026 worden gedekt vanuit afdeling Bodem (G&O). Er is hiervoor een budget geraamd van €60.000 voor 4/6 pilotprojecten per jaar.
- Per project wordt inzichtelijk gemaakt wat de meerkosten zijn en wat dat oplevert, zodat aan de voorkant een financiële afweging kan worden gemaakt.
- Er wordt actief deelgenomen aan Europese en nationale subsidieaanvragen voor de doorontwikkeling van de BGI-A.
- Er wordt actief ingezet op samenwerking met andere directies, waardoor de kosten gezamenlijk gedragen kunnen worden.

Planning na 2026

Jaarlijks wordt er bekeken waar de kansen en knelpunten liggen en op basis daarvan worden de doelen en activiteiten herijkt. Verwacht wordt dat de focus van spoor II (bodemgezondheidsindex en adviesproducten) en spoor III (kennisontwikkeling en pilotprojecten) zal verschuiven naar:

- Spoor VII: Adviseren in stedelijke projecten
  - BGI-A wordt structureel meegenomen bij bodemadviezen.
- Spoor VIII: Verankering in werkprocessen en beleid.
  - Bodemgezondheid in Omgevingsplan
  - Aansluiten bij implementatie EU-bodemrichtlijn i.c.m. vaststelling programma BOG van het Rijk

- De volgende update vindt plaats in het najaar van 2026